

פרק 1 אלימות בין בני זוג

הגדרת האלימות: התנהגות אשר תוצאותיה מביאות לפגיעה בזולת, הפגיעה יכולה להיות

פיזית או פסיכולוגית. בפרק זה אסקור את יסודות עברת האלימות בין בני זוג במשפט

הישראלי ובמשפט העברי, ואערוך השוואה ביניהם. אלימות בין בני זוג זה דבר נפוץ,

וחשוב להגדיר מה נחשב אלימות בין בני זוג

משפט ישראלי

החוק בישראל רואה באלימות בתוך המשפחה עבירה פלילית בפני עצמה ולא רק סוג של עבירת אלימות. ניתן לראות זאת בכך שהמחוקק ראה לנכון לחוקק חוק ספציפי שעוסק בתחום האלימות בתוך המשפחה: **החוק למניעת אלימות בתוך המשפחה** שנחקק בשנת 1991. התייחסות מיוחדת לאלימות בתוך המשפחה ניתן גם למצוא בחוקים אחרים העוסקים באלימות. בשורות הבאות נבחן את הנושא של אלימות במשפחה – בעיקר מהזווית המשפטית ומתוך דגש על הזווית הפלילית.

בשנת 1992 התקבל חוק יסוד כבוד האדם וחירותו אשר קובע, בין היתר, כי "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו" והמגדיר את מחויבות המדינה כלפי אזרחיה בהקשר של פגיעה בזכויות הללו או של הפרתן. החוק למניעת אלימות במשפחה התשנ"א - 1991, הוא פריצת דרך בטיפול בנפגעות ובנפגעי אלימות במשפחה ומשעת חקיקתו תוקן ארבע פעמים. החוק קובע את אחריות המדינה במתן סעד לנפגעי האלימות. בעקבות החקיקה הושקעו משאבים רבים בפיתוח שירותים וידע בתחום ההתערבות למניעה של אלימות במשפחה ולהפסקתה.

תיאור התופעה של אלימות במשפחה ואלימות נגד נשים אלימות היא כל פעולה הנעשית מתוך כוונה לפגוע בזולת או הנתפסת ככזו ונכללים בה התעללות נפשית-פסיכולוגית, פיזית, מינית וכלכלית. אלימות במשפחה מתרחשת במסגרת המשפחה ובהקשר של היחסים שבתוכה. אלימות מאופיינת ברצף של התנהגויות מתעללות

ובהסלמה בחומרת ההתנהגויות. ניתן להעריך כי הדיווחים על אירועי אלימות במשפחה (באמצעות תלונות במשטרה ופניות לסיוע פורמלי) חלקיים ביותר.

אלימות בין בני זוג מוצאת ביטוי בדרכים שונות: 1אלימות פיסית. אלימות זו

קשה ביותר ושונה מצורות אחרות של אלימות. השוני של אלימות זו מצורות אחרות של אלימות מתבטא בעיקר בכך שהיא מנטרלת לחלוטין את הקורבן ומונעת ממנו חופש בחירה, בעוד שבצורות אחרות של אלימות עדיין נשאר לקורבן יכולת להגיב כנגד התקפה.

2. אלימות מילולית.

אלימות מילולית באה לידי ביטוי בהשמעת כינוי גנאי כלפי הקורבן לגבי מוצאו, לבושו, המשפחה שלו, המראה שלו, שמו ושם משפחתו. פגיעה מילולית על פי רוב אינה מתוכננת ומתרחשת בכל הזמנים.

3אלימות מינית.

אלימות מינית באה לידי ביטוי כאשר ישנה כפייה של דרישות מיניות בלתי רצויות בהקשר של יחסים בין בעלי כוח בלתי שווה. חלק מהשלבנים של אלימות מינית הנם הטרדה מינית וניצול מיני. הטרדה מינית מוגדרת כתשומת לב בלתי רצויה הכוללת הערות, בדיחות, איומים, לגלוג, נגיעות, צביטות, ושיחות טלפון, הכל על בסיס מין ויחסי מין. ניצול מיני מוגדר בדרך כלל כמגע גופני – מלא או חלקי – כפוי, או מגע שנעשה בסכמת האישה, אך תוך ניצול מעמדו של הגבר והבטחת תגמולים, או איום בהפסדים, או תוך חיזור ממושך.

4. אלימות כלכלית: זו באה לידי ביטוי בשליטה מוחלטת של בן הזוג במשאבים הכלכליים, היוצרת כמובן תלות מוחלטת של בת הזוג, בו. בן הזוג מקבל את כל

ההחלטות הכלכליות לבדו, ללא שיתוף או התייעצות עם בת הזוג. כך שולט הוא למעשה על בת הזוג באופן מוחלט.

אלימות בין בני הזוג¹

תופעת האלימות במשפחה קיימת משחר ההיסטוריה, אך המודעות הציבורית החלה בסוף שנות ה-60.

אלימות בין בני זוג מופעלת בכמה אופנים: פיזי, נפשי, מילולי, מיני, וכלכלי. ההתנהגויות כוללות: איומים, השפלות מילוליות ופיזיות, מעקבים, הטרדות והצרת צעדים, בידוד חברתי, מניעת שליטה על משאבים כלכליים, השלכת חפצים, אונס ופגיעה מינית, פגיעות פיזיות שונות ולעיתים אף ניסיונות רצח. מחקרים טוענים כי מטרתו של בן הזוג האלים היא להשיג שליטה על האחר. הצורך בשליטה נובע ברוב המקרים מחולשה, מרגש נחיתות וחוסר הערכה עצמית. בספרות מספרות מספר מודלים ותאוריות ביחס לתופעת האלימות בין בני זוג.

למה נשים לא מדווחות על אלימות?

הקושי במניעת מקרי רצח, הוא העדר הדיווח, שכן נשים מוכות, נמנעות לא פעם, מלדווח על האלימות מסיבות שונות למשל:

א. החמרה באלימות: נשים אלו חוששות כי הגשת תלונה במשטרה, תחמיר את האלימות אף יותר.

ב. אלימות כלפי הילדים: גברים מתעללים מאיימים על נשותיהם, כי אם ידווחו למשטרה, יפגעו בילדים.

---

¹עורך די עדי כרמלי

ג. תלות כלכלית: האישה מוכה תלויה, לעיתים קרובות, בגבר בפן הכלכלי

וחוששת כי

לא תוכל לטפל בילדיה, אם תעזוב את בעלה.”

העונש על אלימות במשפחה

לפי חוק העונשין ([סעיף 379](#)) העבירה על תקיפה היא שנתיים מאסר. [סעיף 382](#) לחוק קובע שכאשר התקיפה נעשית כנגד בן משפחה העונש הוא כפול: ארבע שנים. אם נגרמה חבלה, העונש הקבוע בחוק הוא שלוש שנים והוא מוכפל כאשר מדובר באלימות בתוך המשפחה: שש שנות מאסר. במקרים של [עבירות מין](#), העונש יכול להיות חמור בהרבה – במקרה של אונס הוא גם יכול להיות עשרים שנות מאסר. בית המשפט גם יכול לקבוע שהאלימות היא עבירה על [החוק למניעת הטרדה מאיימת](#) (חדירה אל חייו הפרטיים של הקורבן, מעקב, איומים גלויים ומרומזים וכיוצא בזה), עבירה שעונשה עד שלוש שנות מאסר. עונש נוסף יכול לכלול פיצויים על נזקים שנגרמו עקב ההתעללות כפי שנראה בהמשך.

לפי חוק העונשין ([סעיף 86](#)), גם אם בית המשפט לא הרשיע את הנאשם, הוא רשאי להטיל על מי שהואשם באלימות במשפחה תקופת מבחן שבה הוא יעבור טיפול בקהילה. מדובר בעונש קל כיוון שהוא איננו כולל הרשעה, מאסר ורישום פלילי והוא מאפשר למואשם לשקם את חייו ולטפל בבעיות שלו כדי שהוא לא יחזור שנית על מעשיו. בכל מקרה, מי שהואשם בעבירת אלימות במשפחה אבל הוכיח רצון טוב

ורצון להשתקם – באמצעות תסקיר מבחן – יכול לקוות להקלה בעונשו ובמקרים מתאימים גם להימנעות מהרשעה.

דרכי הפעולה של מי שסובל מאלימות בתוך המשפחה

- **תלונה במשטרה :** בידי מי שסובל מאלימות במשפחה עומדת האפשרות להגיש קודם כל תלונה במשטרה. עד כמה שהיינו רוצים להאמין שהמשטרה תעשה הכול כדי לסייע לקורבנות אלימות במשפחה, העזרה איננה תמיד מובנת מאליה, מסיבות שלא כאן המקום לפרטן. לכן מומלץ להגיש את התלונה בעזרת עורך דין אלימות במשפחה שמכיר את התחום ויידע לכוון את קורבן האלימות, להדריך אותו וללוות בכל התהליך. עו"ד גם יסייע לקורבן במגעים עם המשטרה ורשויות הרווחה. הסעד המייד שניתן לקבל מהמשטרה הוא צו הרחקה לשבעה ימים – צו שירחיק את התוקף מהצד המותקף.
- **צו הרחקה/הגנה :** ישנם למעשה שלושה סוגים של צווים שמהווים סעד למי שסובל מאלימות במשפחה. הצווים השונים נועדו להרחיק את התוקף מהמותקף ולאפשר למותקף להיות מוגן ולנהל באופן תקין את חייו מבלי חשש מאלימות נוספת.
- **צו הרחקה :** צו שמקורו החוקי הוא הדין האישי – זכותו של אדם למדור שליו. הוא ניתן במקרים של אלימות שמהווים סכנה לבן משפחה. על בית המשפט להשתכנע שמדובר אכן במקרה שבו הייתה אלימות ברורה ומסוכנת ושידוע מי הצד האשם בה. כפי שנכתב לעיל, המשטרה יכולה להוציא צו הרחקה לשבוע. בית המשפט יכול להוציא צו הרחקה למשך שלושה חודשים ולאחר מכן לחדש אותו שוב ושוב עד לשנה.

- **צו הגנה** : צו שמקורו החוקי הוא החוק למניעת אלימות במשפחה **(סעיף 3)**. הצו ניתן בידי בית המשפט לבקשת תובע משטרתי או עובד סוציאלי. הוא ניתן כאשר מוכח אחד מהדברים הבאים :
    - האדם שכנגדו מתבקש הצו נהג באלימות כלפי מבקש הצו.
    - ישנה סכנה ברורה שהוא ינהג באלימות בטווח הקרוב.
    - הוא התעלל במשך זמן רב בבן משפחה ופגע באפשרות שלו לנהל חיים תקינים.
  - **צו למניעת הטרדה מאיימת** : צו שמקורו החוקי הוא החוק למניעת הטרדה מאיימת. שלא כמו בצו הגנה, כאשר מבקשים צו למניעת הטרדה מאיימת אין צורך להוכיח אלימות פיזית ממשית – הצו מיועד למניעת הטרדה : מעקב, איומים, הטרדה נפשית וכדומה.

בחירת הסעד הנכון ביותר איננה תמיד מובנת מאליה. גם כאן ישנה חשיבות גדולה להתייעצות עם עורך דין אלימות במשפחה כדי להחליט על הסעד החוקי המתאים לכל מקרה לגופו.
  - **תביעת גירושין** : כאשר האלימות היא בין בני זוג או כלפי הילדים, הקורבן – או ההורה שמבקש להגן על הילדים שסובלים מאלימות – יכול להגיש תביעת גירושין כדי לסיים את הקשר עם הצד האלים, להתרחק ממנו ולבנות חיים חדשים בלעדיו. כדי לעודד את בן הזוג אכן לתת גט, כאשר במסגרת הסכם הגירושין ניתן להסכים כי תוגש בקשה למשטרה לסגירת תיק פלילי.
  - **תביעה אזרחית** : ניתן להגיש תביעה אזרחית לפיצויים על נזקים שנגרמו בגלל ההתעללות. לדוגמה: בשנת 2010 **פסק בית המשפט לענייני משפחה בירושלים** שעל בעל מתעלל לשלם 60,000 ₪ לאשתו לשעבר שבה התעלל.
- תופעת האלימות במשפחה כנגד בני זוג המצויים בעיצומו של סכסוך גירושין**

² רן רייכמן משרד עורכי דין

הנה למרבה הצער תופעה נפוצה למדי בחברה הישראלית. המדובר בתופעה הגורמת לסבל

פיזי ונפשי רב לצד הנפגע ולילדי בני הזוג, כך שלא אחת הצד המוכה מוצא עצמו חסר

אוניס אל מול האלימות המופנית כנגדו

לא מעטים המקרים בהם הצד הנפגע כתוצאה מהאלימות, הפונה לקבל סעד מבית המשפט, הנו

האישה, אשר מהווה לא פעם הצד החלש, הן מבחינה פיזית והן מבחינה כלכלית בתא המשפחתי.

חשוב לדעת כי מערכת המשפט בארץ מודעת למצבן העגום של נשים מוכות. על כן, היא מעמידה

לזכותן ולהגנתן מספר אופציות משפטיות להתמודד עם המצוקה ולהגן על עצמן. אחת מהן היא

הוצאת צו הגנה בהתאם לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991. סעד זה הנו סעד חירום

אותו נאלץ בית המשפט לתת לאישה המוכה, משל המדובר ב'חדר מיון' והתרופה אותה נותן בית

המשפט הנו סעד מהיר, מוגבל בזמן ואינו מהווה פתרון קבע.

בהתאם לסעיף 2 לחוק, זכאי כל צד נפגע מאלימות במשפחה, לרבות אישה מוכה, לפנות לבית

משפט השלום או לבית משפט לענייני משפחה או לבית דין דתי אשר קרוב לאזור מגוריה ולבקש

כלפי הגבר האלים כלפיה [מתן צו הגנה](#) ממנו להורות על

צו ההגנה מגביל את פעילות הצד המכה, לרוב באמצעות צו הרחקה המונע ממנו להתקרב לדירת

המגורים בה מתגורר הצד הנפגע, וזאת אף אם יש לו זכות כלשהי בדירה זו. בנוסף, הצו רשאי

לאסור על הצד האלים להטריד את הצד הנפגע בכל דרך ובכל מקום – לרבות
במקום עבודתו,
לפעול בכל דרך המונעת או מקשה על הצד הנפגע להשתמש בנכס המשמש אותו
כדין, גם אם יש
לו זכות כלשהי באותו הנכס.
אם ניתן הצו, רשאי בית המשפט עם מתן הצו או במועד מאוחר יותר, להורות לצד
האלים לתת
התחייבות לקבלת טיפול מגורם שיקבע בית המשפט. בנוסף, יאסר על הצד האלים
להחזיק או
לשאת נשק, לרבות נשק שניתן לו מטעם המדינה, אלא אם כן בית המשפט סבר כי
אין בכך כדי להוות סיכון לצד הנפגע
.
הפרת הצו על ידי הצד האלים עלולה להיחשב כבזיון בית המשפט ולהוביל למעצרו.
.

פסק דין גואל רצון³

העורר מואשם בעבירות רבות ובכללן החזקה בתנאי עבדות, עבירות מין במשפחה,
אינוס בנסיבות מחמירות, מעשים מגונים ומעשי סדום. בכתב האישום, שהוגש ביום
14.2.10 לבית המשפט המחוזי, שמונה אישומים מפורטים המכילים מקרים רבים
בהם נעברו העבירות המיוחסות לעורר, ואודה כי הן קשות לקריאה. על פי הנטען
בכתב האישום "החל משנת 1991 ועד למעצרו.. צירף הנאשם אליו, בדרכים שונות,
נשים רבות... אותן קשר ורתם לחייו ולמרותו כדי שישרתו אותו ויספקו את כל
צרכיו". העורר, כך נטען, התייחס אל הנשים וילדיו כקניינו, וניצל אותם לצרכיו
ובכלל זה לצרכים מיניים. בין היתר, כך נטען, קבע העורר לנשים את ארחות חייהן,
דרש מהן לסגוד לו ולקיים את רצונו, ואסר עליהן לבוא במגע עם גברים או בני
משפחה; העורר איים כנטען על הנשים והטיל עליהן עונשים וקנסות כשעשו דבר

---

3 נבו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי, בש"פ 1331/10

בניגוד לרצונו. כתב האישום מגולל מעשים מיניים קשים שעשה העורר בנשים
ובילדיו, ואין זה המקום להאריך.

בפסק דין גואל רצון אנו עדים למקרה של אלימות במשפחה דוגמת אונס ומעשים
מגונים ומעשי סדום שגואל רצון עשה עם משפחתו גואל רצון נענש על כך ונגזר עליו
מאסר של 30 שנה בכלא ובית הדין אף גזר עליו קנס של 470 אלף שקל פיצויים

מהמקרה של גואל רצון אנו למדים שחייבים לשמור על כבוד המשפחה ואסור לפגוע
בבני משפחתך וגואל רצון שאנס והתנהג באלימות כלפי משפחתו קיבל עונש חמור
של 30 שנה בכלא וקנס גבוה.

פסק דין דניאל מעוז⁴

בפסק דין דניאל מעוז אנו עדים למקרה של אלימות במשפחה של ילד כלפי הוריו :

דניאל מעוז רצח את שני הוריו בכך שדקר את הוריו בחזה והרגם דניאל מעוז גם
השמיד ראיות בכך

שהשמיד את כלי הרצח וניקה את כל הבית באקונומיקה

העונש : דניאל מעוז קיבל שני מאסרי עולם על רצח אביו ואמו ועוד 5 שנים בכלא
בגין השמדת ראיות ,

הוא ערער על העונש בגין השמדת ראיות ופסקו שהוא ירצה את 5 שנים בזמן
שהוא מרצה 25 שנה בגין רצח.

אלימות בין בני זוג במשפט העברי :

במשפט העברי קיים איסור הכאת אישה :

שו"ע אבן העזר, רמ"א סימן קנד⁵ "המכה אשתו - עבירה היא בידו, כמכה חבירו"
(ג). שעל המכה חבירה נאמר

"כל המרים עליה יד להכות אע"פ שלבסוף לא הכה - נקרא רשע". ואצל אשתו זה
חמור יותר כי היא קרובה

⁴ המאגר המשפטי הישראלי עפ 5733/13

⁵ שו"ע אבן העזר, רמ"א סימן קנד ג

להצטער. והמצער את אשתו עובר על איסור אונאה שהוא איסור תורה.⁶ בגמרא
(בבא מציעא נט.) "אמר רב,
לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה, אונאתה קרובה".
היא הרבה יותר קרובה לבכות

מגבר. ובמיוחד שהוא בעלה שצער אותה אפילו בלי מכות. כשבעלה שאמור להיות
החבר הכי קרוב שלה מפנה

אליה עורף ומכאיב לה. זה איסור תורה. וצריך להזהר בו

לנקוט נגד בעל מכה סנקציות חמורות

חכמינו כתבו בשולחן ערוך כי בית הדין צריך לנקוט סנקציות חמורות כנגד בעל
המכה את אשתו. מלקות

וייסורים. חרם וכפיה. השבעה וכל דרך שבית הדין יראה כמועילה. "ואם רגיל הוא
בכך - יש ביד בית דין לייסרו

ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידוי וכפיה ולהשביעו שלא יעשה עוד". בסופו של
דבר כופין אותו לגרש את

אשתו בעל כורחו, אפילו לא הכה אותה רק רגיל "לכעוס, ולהוציא אשתו מביתו".
אמנם לא נוקטים בכל

החומרה הזאת אחרי פעם אחת, שבמקרה זה מדברים איתוחזקת כשרות לאשה

זכות האשה לא להיות מוכה היא לא אבסולוטית. אם היא נוהגת באלימות .
כלפי בעלה היא לא מוגנת מאלימות. אמנם הבעל לא יכול לטעון אני מכה אותה כי
היא התחילה. יש

לאשה חזקת כשרות "ואם אינו ידוע מי הגורם, אין הבעל נאמן לומר שהיא
המתחלת, שכל הנשים בחזקת

כשרות"⁷ (שו"ע שם). הוא צריך להוכיח שהיא אלימה כלפיו. ו⁸ בשו"ע (חושן משפט
תכ א) כתב הרמ"א כי

על הכאת אשה או גבר יש "חרם קדמונים" והמכה - לא מצטרף למנין. וצריך
להתיר לו את החרם "כדי

לצרפו למנין עשרה."

האם יכול להיות אונס בין בעל לאשה? לכאורה הבעל בכתובה קנה את האשה והיא
שייכת לו

⁶ בבא מציעא נט

⁷ שו"ע שם

⁸ בשו"ע (חושן משפט תכ א) כתב הרמ"א

⁹מעשה שכך בדינה הוא הזדמנות ראויה לסקירת הגישה החד-משמעית של חז"ל, האוסרת אלימות פיסית או מילולית או מינית כלפי האישה .

כאשר שאל יעקב אבינו את בניו, שמעון ולוי, למה עשו פעולת תגמול כה חמורה, השיבו לו בניו: "הכזונה יעשה את אחותנו" (בראשית לד, לא). ופירש רש"י:

"הכזונה - הפקר ."

ואכן, תחושת הבעלות של האדם על הסובב אותו, כאילו הכול מגיע לו, היא היסוד לאגואיזם ולהשתררות על הזולת ושורש כל רע במישור החברתי והמיני. לעומת זאת, תחושת הייעוד מסייעת לפתח רגשות של סולידריות כלפי הזולת, התחשבות בו ואחוה וכבוד הדדיים .

¹⁰בספרו "בעלי הנפש",¹ מבהיר הרב"ד, ר' אברהם בן דוד מפושקירא (פרובנס, המאה הי"ב), כי תכליתן של כל מצוות התורה היא לעקור מלבו של האדם את תחושת האדנות. כדי להמחיש לאדם שזמנו אינו בידו, הטיל עליו האלוהים מצוות התלויות בזמן, כגון: שבת, שמיטה ויובל. בדומה לזה, הוטלו על האדם מצוות התלויות בארץ, שתכליתן להמחיש לו "כי לי [כלומר, לה'] הארץ" (ויקרא כה, כג.¹¹)

מכוחו של עיקרון זה, על האדם לזכור שאסור לו לקבל את הזוגיות לצורך הקיום האנושי בלבד: גם חיי האישות, הוטבעו בחותם של קדושה, והתורה הטילה על האדם גדרים שונים גם בעניין זה¹².

שירוש האדנות ביחסי איש ואשתו בולט מאוד בדברי חז"ל. לפי השקפתם, האישה אינה קניינו של הבעל, אלא היא שותפה מלאה לו, והוא חייב בכבודה.⁴ על כן, אין

⁹ אברהם וינרוט (מכללת הרצוג)

¹⁰ רב"ד, בעלי הנפש (הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים), עמ' 15.

¹¹ ראה: א' וינרוט, "שימוש לרעה בזכות במשפט העברי", דיני ישראל יח (1997), עמ' נג; להמחשה מרהיבה של רעיון זה, ראה י"ל פרץ, מפי העם (תל-אביב), "הפיקדון".

¹² רעיון זה אינו עניין מופשט בלבד, והוא קיבל ממד מעשי בהלכה פסוקה בשולחן ערוך, אורח חיים, סימן רלא .

ההלכה יכולה לסבול אלימות של הבעל כלפי אשתו מכל סוג שהוא, לרבות אלימות מילולית¹³.

חובת האיש לכבד את אשתו ולהימנע אף מאלימות מילולית כלפיה, היא

חיוב **משפטי** הנכלל בגדר מסכת החובות שחב הבעל לאשתו במסגרת **יחסי**

הממון ביניהם, מכיוון שאלימות מילולית, וקל וחומר אלימות פיזית, סותרת את

חובת המדור השקט שהבעל חייב לספק לרעייתו. אשר על כן, קבע בית המשפט

העליון¹⁴, על יסוד המשפט העברי, שחובת המדור של בעל כלפי אשתו מחייבת

אותו לספק לה מדור שקט ושלו שתוכל לחיות בו את חייה בשלווה .

סיכום המשפט העברי

הנה כי כן, לפי גישת חז"ל, האישה אינה קניינו של הבעל, והבסיס הנורמטיבי ליחסי בני הזוג הוא כבוד הדדי ושוויון. על כן, ברור שאין היתר לכל סוג של אלימות במשפחה, בין אלימות פיסית בין אלימות מילולית, והדברים עולים לכדי חובה משפטית של הבעל כלפי אשתו. כמו כן, ומכוח אותה נקודת השקפה, ברור על פי ההלכה שאין הבעל זכאי לאכוף בכוח על אשתו דבר וחצי דבר, גם לא את ההסכמים הבסיסיים של הנישואים, בדבר קיום יחסי אישות, ותנאי לכל דבר בחיי הנישואים הוא קיומו ברצון מלא ובהסכמה הדדית.

פרק 2: אלימות של הורים כלפי ילדיהם:

משפט ישראלי:

החוק במדינה:

החוק בישראל רואה באלימות בתוך המשפחה עבירה פלילית בפני עצמה ולא רק

סוג של עבירת אלימות. ניתן לראות זאת בכך שהמחוקק ראה לנכון לחוקק חוק

ספציפי שעוסק בתחום האלימות בתוך המשפחה: **החוק למניעת אלימות בתוך**

המשפחה שנחקק בשנת 1991. התייחסות מיוחדת לאלימות בתוך המשפחה ניתן גם

¹³ להרחבה בנושא זה, ראה: א' גרוסמן, חסידות ומורדות (ירושלים תשס"ג), עמ' 23-62; הנ"ל, "זלזול בנשים על רקע פילוסופי", ציון סח (תשס"ג), עמ' 41-67; א' וינרוט, פמיניזם ויהדות (תל-אביב 2001); א' הכהן, "כלה כמות שהיא", מסכת א (תשס"ב), עמ' 228 .

¹⁴ ע"פ 458/79 ניר נ' ניר, פ"ד לה (1) 519, 525-527. בית המשפט ציין בהקשר זה גם את דברי התלמוד במסכת כתובות פו ע"ב, השוללים מן הבעל את האפשרות לדרוש שתישבע אשתו להקפיד "על פילכה ועל עיסתה", כלומר על ההוצאות שהיא מוציאה, מכיוון שהיא יכולה לומר לו: "כיוון שמדייק אתה אחרי כל כך, איני יכולה לגור עימך". ופירש רש"י: "איני יכולה לסבול קפדנותך...אינך אוהב ומאמין בי."

למצוא בחוקים אחרים העוסקים באלימות. בשורות הבאות נבחן את הנושא של אלימות במשפחה – בעיקר מהזווית המשפטית ומתוך דגש על הזווית הפלילית.

15 התעללות בילדים – ההכרה בתופעה, התפתחות החקיקה ופיתוח דרכי טיפול

והגנה: בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל – כמו גם במדינות אחרות באותה

תקופה – המושג של התעללות בילדים בתוך המשפחה לא היה מוכר. ההנחה המקובלת הייתה כי הורים מגדלים את ילדיהם כמיטב יכולתם, בדרכי חינוך שונות – וכי זו זכותם וחובתם. עם זאת, כבר בראשית ימיה החלה המדינה להכיר באחריותה לשלום ילדיה, אולם לא היה זה בהקשר של התעללות או הזנחה. הילדים שנחשבו אז למי שזקוקים לעזרה ולהגנה היו חסרי בית או חסרי משפחה – ילדים יוצאי השואה שהגיעו לארץ בגפם וילדי עולים חדשים שמשפחותיהם סבלו מקשי קליטה. כדי לסייע לילדים ולמשפחות הללו במצוקתם, הוקמו ברחבי הארץ כפרי ילדים ופנימיות. בקרב העולים והפליטים היו מקרי התעללות, אולם אלה לא נחשפו באותה תקופה. באופן הדרגתי החלו אנשי מקצוע – ובעקבותיהם גם הציבור הרחב – להכיר בתופעה של הורים המתעללים בילדיהם וגורמים להם פגיעות פיזיות, נפשיות או מיניות. המודעות לתופעת ההתעללות הביאה לשינויים תפיסתיים. שירותי הרווחה החלו לרכוש ידע מקצועי בנושא. האגודה להגנת הילד – אל"י – פיתחה צוות מומחה לנושא ההתעללות וערכה סמינרים בהשתתפות מומחים מהארץ ומהעולם. נפתח קורס לפקידי סעד לחוק הנוער, ואל"י מילאה תפקיד נכבד בהכשרתם. ההקשבה לילדים ולהוריהם וההתוודעות לידע ההולך ומתפתח במדינות אחרות אפשרו לבחון את ההתנגדות הנפשית והתרבותית

---

¹⁵ ח' צימרון, "שנות דור של עשייה – תרומתה של אל"י: האגודה להגנת הילד לפיתוח שירותים לסיכון בישראל", בתוך: התעללות והזנחה של ילדים בישראל: הנפגעים, אכיפת החוק והמשפט, רפואה, חינוך ורווחה, בעריכת ד' הורוביץ, י' בן יהודה ומ' חובב ירושלים, אשלים, 2007.

העמוקה, המונעת מאתנו להבחין בתופעות של פגיעה והתעללות ולהבין. המושג של ילדים בסיכון הזקוקים להגנה החל לקבל תשומת לב טיפולית במהלך שנות החמישים. בשנים אלו לא דובר על סיכון בעקבות התעללות, אלא על סיכון עקב תנאי החיים בבית. בשנות השבעים התפתח העיסוק בנושא של ילדים בסיכון בשני נתיבים עיקריים. הראשון היה בחינת הצרכים הנפשיים וההתפתחותיים של תינוקות וילדים, והשני היה ההכרה בקיומה של התעללות במסגרת המשפחה. ההתפתחות בנתיב הראשון הביאה לדיון ער בקרב אנשי מקצוע בשאלה מהו הטיפול הנכון הנדרש לילדים שאינם יכולים לגדול בבית הוריהם. בשנת 1973 ראה אור ספרם של יוסף גולדשטיין, אנה פרויד ואלברט סולניט, *Beyond the Best Interests of the Child*, שעסק בשאלת טובת הילד הנפגע ודרכי הטיפול הנכונות בו. פרופ' אלברט סולניט הוזמן לישראל על ידי השירות למען הילד (השירות לאימוץ) כדי ליעץ בשאלות הכרוכות בטיפול בילדים הנמסרים לאימוץ ובילדים הגדלים בפנימיות או במשפחות אומנה.

הנתיב השני שהתפתח בשנות השבעים – ההכרה בקיומה של התעללות במסגרת המשפחה – ניזון אף הוא במידה רבה ממגמות שנוצרו בעולם המערבי. לאורך שנות השבעים גברה בארצות הברית ההכרה בתופעה של התעללות בילדים. תרמו לכך גם בישראל החלו באותה תקופה לעסוק בין השאר מחקריהם של הנרי ורות קמפה. בתופעה. בשנת 1979 הקימה ד"ר חניתה צימרין את אל"י – האגודה להגנת הילד 4. האגודה פעלה רבות לחקר נושא ההתעללות בילדים, לטיפול בתופעה ולהגברת המודעות בקרב נותני השירותים החברתיים, המחוקק והציבור הרחב. בעקבות ההכרה בקיומה של התופעה החלו להתגבש דרכי טיפול במשפחות מתעללות. אגודת אל"י עמלה על פיתוח מומחיות חדשה בתחומי האבחון והטיפול, במטרה להבין טוב יותר את הדינמיקה הפנים-משפחתית של ההתעללות. אל"י גיבשה צוות מומחים, פתחה "קו חם" ובנתה בהדרגה שירותים טיפוליים לילדים נפגעי התעללות

ולהוריהם. בשנים הראשונות עסקו הגורמים המטפלים רק בנפגעי התעללות פיזית. פגיעות אחרות היו מעבר ליכולת ההשגה וההכרה. ילדים נפגעי התעללות הורחקו מבתיהם בסיוע החוק. עם זאת, כפי שנראה בהמשך, בעקבות ההתנסות בטיפול במשפחות, ההפרדה בין הורים לילדים חדלה מלהיות מובנת מאליה. היה זה אפוא תהליך חברתי מורכב. שנים של למידה נדרשו עד שהעזו לדבר על אלימות פיזית של הורים כלפי ילדים שאינה תוצר של חינוך אוהב, ושנים נוספות נדרשו עד שהחלו להבין התעללות נפשית מהי ולהכיר בקיומן של פגיעות מיניות. עם התפתחות המודעות המקצועית והציבורית לתופעת ההתעללות בילדים עלה גם הצורך בחקיקה, שתעגן בחוקי המדינה את הטיפול בתופעה. ואמנם, לאורך השנים התגבשה חקיקה ענפה, שנועדה לספק מענה לקורבנות ההתעללות, להסדיר את הטיפול בהם, לקבוע עונשים למתעללים ולעגן את חובת הדיווח.

אלימות במשפחה – כלפי ילדים

בשנים האחרונות, היו מספר מקרים מזעזעים של הורים אשר רצחו את ילדיהם. במצבים אלו, מדווחים ההורים כי הילד נעלם ונראים מודאגים וכואבים. מטבע הדברים, החשד כי ההורים פגעו בילד, אינו עולה באופן מיידי, אך בסופו של יום, נחשפת האמת הנוראית.

הבעייתיות הגדולה ביותר באלימות נגד ילדים, היא שהם חסרי אונים ולרוב, אינם מדווחים על האלימות. ההורים מאיימים עליהם שלא יחשפו את שמתרחש בבית ומציפים אותם בתחושת בושה, כדי שלא יגלו. כאן נכנסים לתמונה המורים בבתי הספר, שחייבים לפקוח עיניים ולדווח על כל חשש לאלימות.

משפט עברי:

האם מותר להכות ילדים ?

הרקע ההיסטורי

¹⁶ "קודם שנבוא לעיין במקורות המשפט העברי בעניין זה, ראוי שנוכר שכל הלכה משפטית נטועה במקומה ובזמנה, ושיש יחסי גומלין בין הסביבה הנכרית ואורחותיה לעיצובה של השיטה המשפטית היהודית .

התבוננות במקורות שאינם יהודים מלמדת שהכאת ילדים לשם חינוכם הייתה מקובלת כמעט על הכול בימי הביניים, כפי שהיטיבה לתארה ההיסטוריונית שולמית שחר": בהסתמך על הפסוק "חושך שבטו שונא בנו", צידדו הכל בהלקאה 'מבוקרת', פרט ליוצאים מן הכלל. בנוסחים שונים חוזר הרעיון, שהנמנע מהלקאה שעה שיש צורך בה כמוהו כמי שנמנע כביכול מעשות רע אולם למעשה מביא לרע גדול הרבה יותר; כמוהו כרופא או כירורג הנמנעים מלנתח את החולה כדי שלא להכאיב לו למען לא יתלונן, ובכך גורמים למותו"

"

איסור הכאת ילדים - כמו מבוגרים . החובה של אדם לאהוב כל אחד ואחד מישראל כגופו וכמאודו קיימת גם על ילדים. האיסור להכות או להרים יד קיים

כלפי ילדים כמו כלפי מבוגרים. "ואהבת לרעך כמוך."

האם מותר להכות ילדים לצורך חינוך והאם יש הבדל בין קטן לגדול?

כל מי שמכה מזכיר את הפסוק במשלי (יג) **אוהב ילדים - לא מכה כלל, רק מחנך** (כד) ¹⁷ "חושך שבטו שונא בנו ואהבו שחרו מוסר". יש אנשים שלמדו מכאן שמי

¹⁶ אביעד הכהן מכללת הרצוג
¹⁷ במשלי (יג כד)

שאוהב את בנו - מכה אותו וזו טעות בהבנת הפסוק. שהרי הפסוק אומר: "וְאֶהְבֶּנּוּ שְׁחָרוּ מוֹסְרֵי". ולא "וְאֶהְבֶּנּוּ - מכה אותו מכות נמרצות". על זה אמר שלמה המלך בספר משלי (יז) ¹⁸ "תַּחַת גְּעָרָה בְּמִבְיַן מֵהַכּוֹת כָּסִיל מֵאָה" דיבור נכון עדיף ממאה מכות.

אמנם אם האב לא חניך את בנו כראוי ובנו גונב או מציק לחבריו או לאחיו. אם האב שווה נפש כלפי בנו - הוא שונא אותו. לבסוף יצא בנו איש אלים ומזיק ואלים וסופו רע. הוא צריך להזהירו ואם לא שמע - להכותו. כדלקמן. אמנם מי שאוהב את בנו צריך להימנע ממצב שבנו גונב או מצער אחרים. מי שאוהב את בנו מלמדו כבר בשחרית ימיו מוסר ודרך ארץ. "וְאֶהְבֶּנּוּ שְׁחָרוּ מוֹסְרֵי". מדריך אותו לנהוג בדרך נכונה. מראה לו כיצד להתנהג. במקרה זה ההורים לא מגיעים לעולם למצב שהם צריכים להכות את בניהם

בבא בתרא כא מובאים הלכות מורה בבית ספר. **להכות ילד קטן - רק בשרוך נעל** שם מובאת הלכה שרב מסביר לרב שמואל בר שילת: "כִּי מַחִית לִינוּקָא, לֹא תִמְחִי לִיה אֶלָּא בְּעֶרְקָתָא דְּמִסְנָא". תרגום: כשאתה מכה את התלמיד - לא תכה אלא בשרוך של נעל. לא בסרגל ולא בחגורה. כשההכאה באה מתוך אהבה - שרוך של נעל יכול לפעול ולהשפיע יותר מכל המכות הכואבות שבעולם. כך גם נפסק בשולחן ערוך (יו"ד רמה י) כתוב "לא יכה אותו המלמד מכת אויב, מוסר אכזרי. לא בשוטים ולא במקל". רק בשרוך קטן. ושמעתי את מו"ר הרב שליט"א אומר פעם למורים שאור לעולם להרביץ לילד מתוך כעס. אסור לעולם מכה כואבת. שהרי מצוות "ואהבת לרעך כמוך" קיימת גם בילדים

— אסור להכות ילד גדול

אָסוּר לְאַדָּם לְהַכּוֹת אֶת בְּנוֹ הַגָּדוֹל. וְאִין גְּדֻלוֹת זֶה תְּלוּיָהּ בְּשָׁנִים, אֶלָּא הַכֹּל לְפִי טְבַעוֹ שֶׁל הַבֵּן, כֹּל שֵׁשׁ לְחוּשׁ שְׁיִתְרִיס כְּנִגְדּוֹ בְּדַבּוּר אוֹ בְּמַעֲשֵׂה אֶפְלוֹ אֵינּוּ בְּרַ מְצֻנָה אָסוּר לְהַכּוֹתוֹ, אֶלָּא יוֹכִיחוּ בְּדַבְרִים. וְכֹל הַמֶּכֶה אֶת בְּנוֹ הַגָּדוֹל, מְנַדִּין אוֹתוֹ, שְׁחָרִי הוּא (עוֹבֵר עַל לְפָנַי עֲנֵר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל. הַגַּמִּי (מו"ק יז

מספרת על אבא שהכה את בנו הגדול. ראתה אותו אחת הנשים שעבדו בבית רבי ונידתה אותו. אמר לה: למה את מנדה אותי? אני צריך לחנך אותו. אמרה לו: מחנכים בפה ולא במכות. ובמיוחד ילד גדול שהמכה אותו עובר על 'לפני עיוור לא תתן מכשול' (ויקרא י"ט) שגורם לילד להתמרד. הרמב"ם מביא את המקרה הזה (להלכה בין הדברים שמנדים אדם בגללם. (הלכות ת"ת פ"ו הי"ד

החינוך הנכון הוא הדוגמא האישית. כפי - **חינוך נכון, מעשה אבות סימן לבנים** שהוא מתנהג עם אחרים, כך יתנהגו בניו אחריו. מסופר בשם הבא"ת, מעשה בילד אחד שאכל בלי נט"י ובלי ברכה ולא רצה לשמוע לאמו. אמרה לו אמו שכשיבוא אביו היא תספר לו אודותיו. והנה, אותו האב בעצמו לא הקפיד כל כך על נט"י ועל ברכה, כך שלא היווה דוגמה אישית חיובית לבנו. כשהגיע האב, סיפרה לו אשתו את הדברים, קרא האב לבנו ורצה להכותו עם סרגל על אצבעותיו. החזיק האב את ידו של בנו בתוך ידו אחת ובידו השנייה הניף את הסרגל להכותו מכה נמרצת. כשהתקרב הסרגל המצליף לידו של הבן, פחד הילד ומשך את ידו בחוזקה מתוך ידו של אביו, והסרגל נחת בעוצמה רבה על היד של האבא. נתמלא האב כעס על חוצפתו של בנו וכאב לו מאוד בידו. בנתיים ברח הבן מאימת אביו הכועס. אמרה האשה לאב המכה אחרי שנרגע: דע לך שאתה קיבלת ביושר את המכה. אם לבן הייתה מגיעה מכה על היד בסרגל בגלל שהוא לא נוטל ידים לפני האוכל. גם לך מגיע מכה על היד מאותה סיבה. והוא פחות כי הוא למד ממך את הדבר הרע הזה

"

¹⁸ משלי (יז)

מו"ר הרב שליט"א הביא פעם את המדרש - **מכה קטנה עלולה לגרום נזק גדול**:
ללמד שלפעמים מכה קטנה עלולה להתפתח לנזק גדול
"ר' אבהו הוא יתיב ומתנא בהדא כנישתא חמא חד בר נש דטעין קטיתא ואזל¹⁹
למימחי חבריה. חמא מזיקא קאי אבתריה, דטעין קטיתא דפרזלא. קם וצריח, אמר
ליה: מה את בעי קטיל חברך. אמר ליה, בהדא, ברנש קטיל חבריה? אמר ליה הא
מזיקא קאים בתריה דטעין קטיתא דפרזלא, את מחי ליה בהדא והוא מחי ליה
(בהדא ומית" (איכא רבה א כט

תרגום פירוש: ר' אבהו היה יושב ולומד, ראה איש אחד רץ אחרי חברו להכותו
במקל קטן (ענף של פרח). קם ר' אבהו וצעק עליו: אתה רוצה להרוג את חברך? אמר
לו: זה רק מקל קטן, ובזה אי אפשר להרוג את החבר. אמר ר' אבהו: מאחוריך יש
מזיק רוחני עם מקל של ברזל, כשאתה תכה את חברך במקל הקטן - המזיק הרוחני
יכה את חברך במקל של ברזל והחבר ימות (עין מתנות כהונה מדרש נשא, פרשה
י"ב, י"ג). (להרגיעו ולהשכיך שלום ביניהם. רק אם רגיל בכך - נוקטים בצעדים
חמורים לפי התדירות, החומרה

והמצב.

התנגדות לענישה גופנית

"ראש וראשון למגנים את השימוש בעונשים גופניים כדרך חינוכית הוא רבי
שמשון (בן) רפאל הירש (גרמניה, המאה הי"ט), שכתב: "אנו נהיה
האחרונים להמליץ על עונשים גופניים... והדברים אמורים במיוחד כלפי
בית ההורים. אם הילד ירגיל את עצמו להתרשם מהערה ביקורתית של
ההורים רק אם יחוש אותה על גופו, ולציית לפקודות רק מתוך פחד מפני
מכות, הרי יתקחה חושו המוסרי וממילא יזלזל גם בהערותיו של המורה"
(על יסודות החינוך, חלק ב, עמ' סה).

גם הרב יעקב יחיאל וינברג, מגדולי ההלכה במאה הכ', גינה את העונש
הגופני אף לבן שסטה מדרך הישר: "אכן מטעמים פדגוגיים יש להניא
מאמצעי כפיה בנוגע לבן הסוטה מהדרך הכבושה. כבר הזכיר כבוד תורתו
את האיסור להכות בנו גדול, וצדק... באומרו שלא דווקא מכה ביד, אלא
כל אמצעי כפיה בכוח עלול להביא לידי תוצאות הפוכות מהרצוי. וכבר
הוכיחו הפדגוגים המודרניים שהכפיה או ביצוע רצון בכוח מעורר בנער בגיל
(מבוגר עקשנות יתר ונטיה למרידה" (שו"ת שרידי אש, חלק ג, סימן צה

דברים נכוחים בעניין זה כתב גם הראי"ה קוק, הרב אברהם יצחק הכהן
קוק ז"ל, רבה הראשי הראשון של ארץ-ישראל במחצית הראשונה של
המאה הכ' בהתייחסו לדברי התלמוד: "אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי:
טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקויות... וריש לקיש אמר:
יותר ממאה מלקויות, שנאמר: 'תַּחַת גַּעְרָה בַּמִּבֵּין מֵהַכּוֹת כִּסִּיל מֵאֵה''
על דברים אלה כתב הראי"ה קוק. (ברכות ז, ע"א

יפה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקויות" - כאן הורונו "
חז"ל נועם דרך החינוך, כי לא במהלומות יחונך האדם, כי אם בדרכי
נועם. והיראה האמתית היא יראת הרוממות הבאה מצירוף האהבה

¹⁹ איכא רבה א כט

הנאמנה. ועד הזמנים האחרונים לא ירדו חכמי הפדגוגיא לזה, והיה דרך חינוכם רק במקל חובלים, עד הימים האלו שהנסיונות הרבות [כך במקור] הוכיחו להשכיל את אשר הורו לנו חז"ל רוח קדשם. "וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקויות" - הכוונה אפילו בשעת החינוך המקרי [=שאינו מתוכנן, בשעת הרוגז והכעס על מעשהו הפתאומי של הילד], כי השחית דרכו בחטא ופשע חמור שראוי ללקות מאה מלקויות, האופן היותר גדול במוכים בעד פשעם לפי הנהג מדרך החינוך, גם על זה יפה המרדו השכלית [=בדברים ולא בעונשי גוף], כי הניצוץ השכלי שבאדם יאיר גם מחשכי לב [=של] אותם שכבר העוו דרכם. רק החובה [=היא] להעלותם במעלת נבונים שיהיו ראויים להכיר ערך המרדו שבלב."

סיכום:

גם במשפט הישראלי וגם במשפט העברי יש הסכמה שאסור לפגוע באישה ואסור לנהוג כלפיה באלימות במשפט הישראלי יש חוק "כבוד האדם וחירותו" ששומר על זכויות האדם שאסור לפגוע בו

וגם במשפט העברי אנו רואים שאפילו שהאישה היא קניינו של האדם עדיין אסור לו לנהוג בה באלימות וחייב לכבד אותה כמו כל אדם אחר שמו שכתוב "ואהבת לרעך כמוך" שצריך לכבד אחרים כמו שאתה רוצה שיכבדו אותך

במשפט הישראלי אסור להכות את הילדים בכוונה לפגוע בהם ולאורך השנים התגבשה חקיקה ענפה, שנועדה לספק מענה לקורבנות ההתעללות, להסדיר את

הטיפול בהם, לקבוע עונשים למתעללים ולעגן את חובת הדיווח. בשנת 1991 חוקק

חוק שנועד למנוע אלימות במשפחה

במשפט העברי אסור לפגוע בילדים פיזית באופן כואב וקשה, אפשר להכות רק "בשרוך של נעל" – מכה קטנה ולא כואבת שנועדה לצורך חינוך וגם זה מותר רק

בילד קטן פחות מגיל 13 וילד מעל גיל 13 אסור לגמרי להכות אותו.

יש שפרשו את הפסוק "חושך שבטו שונא בנו"-שהאבא צריך להכות את הילד שלו בשביל לחנכו ואם הוא לא מכה אותו הוא לא אוהב אותו, אבל כיום מפרשים את הפסוק כך שהאבא חייב לחנכו והעביר עליו ביקורת אם הוא עושה משהו לא בסדר אבל בשום פנים ואופן לא להכות אותו.

לדעתי הענישה מגיעה במטרה לחנך את הילדים ולפי דעתי ענישה פיזית לא תגרום לילד ללמוד אלא תראה לו רק מה אסור לעשות ולעומת זאת עונש חינוכי אחר והסבר מה לא היה טוב במעשיו של הילד ואיך צריך לנהוג תעזור הרבה יותר לחינוכם והתפתחותם של הילדים כיום.

ינואר 2017 נושא העבודה :

אלימות במשפחה

מגיש:

עידו כהן

ת.ז. 209163534

כתובת: התמר 5 גבעת שמואל

פלאפון-0549877660

בית-ספר: ישיבת בני עקיבא גבעת שמואל

המנחה: שקד אדראוניברסיטת בר-אילן

1

הקדמה אישית:

בחרתי לכתוב עבודה בנושא אלימות במשפחה היות ותופעת אלימות במשפחה היא תופעה חברתית מדאיגה ורחבת היקף בישראל כ-600,000 ילדים הגדלים במשפחות בעלות דפוסי אלימות וחשופים אליה אני בחרתי לעשות עבודה בנושא אלימות במשפחה כי שמעתי סיפורים שפעם נהגו לחנך באלימות פיזית את הילדים למשל אם הילד היה עושה מעשה לא בסדר אז היו מכים אותו כדי שיבין שזה לא בסדר, סקרן אותי לדעת אם היום גם מתנהגים כלפי הילדים באלימות כדי לחנך אותם והאם זה מותר לפי החוק וגם האם לפי המשפט העברי מותר לחנך באלימות?

רציתי גם לדעת מה העונש של מי שמתנהג באלימות כלפי משפחתו וגם מה נקרא אלימות ואיזה דרכים יש בכדי לפתור אותה ולעזור לקורבנות של האלימות במשפחה.

מבוא:

האלימות במשפחה היא תופעה ציבורית חברתית שאינה מיוחדת מגזר ספציפי והשפעותיה ניכרות בטווח הקצר והארוך כאחד.
אלימות במשפחה הינה תופעה שלילית ומזיקה ויש לגנותה על כל צורותיה.
משפחות רבות סובלות מאלימות פיזית, מילולית, מינית, כלכלית והטרדה מאיימת, כל אלו סוגי אלימות שקיימים במשפחה. לפי המשפט העברי חלק מהדעות סוברות שלהורים מותר לנהוג באלימות לפי הפסוק "חושך שבטו שונא בנו" וראוי וחשוב להסביר את הפסוק הזה והאם באמת מותר לנהוג באלימות פיזית בשביל לחנך לפי המשפט העברי?
מטרתה העיקרית של העבודה היא להסביר לנו מהי אלימות ואלו סוגי אלימות קיימים במשפחה לפי המשפט העברי ולפי המשפט הישראלי וכמובן להסביר לנו את החוק במדינה.
בישראל של שנת 2016 אנו עדים למקרים רבים וקשיים של אלימות במשפחה מידי יום
בחדשות שומעים הרבה מקרים של אישה מוכה או התעללות בילדים ולעיתים למרבה הצער מסתיימים אירועי האלימות הללו אף ברצח, בעבודה נביא את דרכי הפיתרון לאלימות ועזרה במקרה אלימות.

רשימה בביליוגרפית

¹ עורך די עדי כרמלי

² רן רייכמן משרד עורכי דין

³ נבנו הוצאה לאור בע"מ nevo.co.il המאגר המשפטי הישראלי, בש"פ 1331/10

⁴ המאגר המשפטי הישראלי עפ 5733/13

⁵ שו"ע אבן העזר, רמ"א סימן קנד ג

⁶ בבא מציעא נט

⁷ שו"ע שם

⁸ בשו"ע (חושן משפט תכ א) כתב הרמ"א

⁹ **אברהם וינרוט** (מכללת הרצוג)

¹⁰ ראב"ד, בעלי הנפש (הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים), עמ' 15.

¹¹ ראה: א' וינרוט, "שימוש לרעה בזכות במשפט העברי", דיני ישראל יח (1997), עמ' נג; להמחשה מרהיבה של רעיון זה, ראה י"ל פרץ, מפי העם (תל-אביב), "הפיקדון".

¹² רעיון זה אינו עניין מופשט בלבד, והוא קיבל ממד מעשי בהלכה פסוקה בשולחן ערוך, אורח חיים, סימן רלא.

¹³ להרחבה בנושא זה, ראה: א' גרוסמן, חסידות ומורדות (ירושלים תשס"ג), עמ' 23-62; הנ"ל, "זלזול בנשים על רקע פילוסופי", ציון סח (תשס"ג), עמ' 41-67; א' וינרוט, פמיניזם ויהדות (תל-אביב 2001); א' הכהן, "כלה כמות שהיא", מסכת א (תשס"ב), עמ' 228.

¹⁴ ע"פ 458/79 ניר נ' ניר, פ"ד לה (1) 519, 525-527. בית המשפט ציין בהקשר זה גם את דברי התלמוד במסכת כתובות פו ע"ב, השוללים מן הבעל את האפשרות לדרוש שתישבע אשתו להקפיד "על פילכה ועל עיסתה", כלומר על ההוצאות שהיא מוציאה, מכיוון שהיא יכולה לומר לו: "כיוון שמדייק אתה אחרי כל כך, איני יכולה לגור עימך". ופירש רש"י: "איני יכולה לסבול קפדנותך... אינך אוהב ומאמין בי".

¹⁵ ח' צימרין, "שנות דור של עשייה – תרומתה של אל": האגודה להגנת הילד לפיתוח שירותים לסיכון בישראל", בתוך: התעללות והזנחה של ילדים בישראל: הנפגעים, אכיפת החוק והמשפט, רפואה, חינוך ורווחה, בעריכת ד' הורוביץ, י' בן יהודה ומ' חובב ירושלים, אשלים, 2007.

¹⁶ אביעד הכהן מכללת הרצוג

¹⁷ במשלי (יג כד)

¹⁸ משלי (יז)

¹⁹ איכא רבה א כט

תוכן עניינים

- 4-12- פרק ראשון-אלימות בין בני זוג
13-19- פרק שני אלימות-אלימות של הורים כלפי ילדיהם
20-סיכום
21-רשימה בביליוגרפית

